

Mormii Mushrikootaa-Kutaa 2.1

Description

Mormii 2ffaa-Aakhiratti Kafaruu isaanii

Nabiyyiin (SAW) yommuu gara Guyyaa Aakhiratti amanuutti isaan waamu, Mushrikoonni qosu fi kijibsiisuun itti deebisan. Hojii isaanii kana Qurâ€™aana keessatti akkana jechuun kaasa:

أَلَّذِينَ كَفَرُواْ هَلْ نَدْلُكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُرِقْتُمْ كُلَّ مُمَرَّقٍ
 لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾ أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةً ﴿٨﴾ بَلِ الَّذِينَ لَا
 يُنَبِّئُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالُ أَلْبَعِيدُ ﴿٩﴾

â€œWarroonni kafaran ni jedhan, â€œgara namticha â€˜[Duutanii] ciccirama guutuu erga cicciramtanii booda dhugumatti isin uumama haarawa keessatti ni taatuâ€™ jedhee isinitti odeessutti isin qajeelchinuu? Sila Rabbiin irratti kijiba uuma moo maraatutu isatti jiraa?â€ [Dubbiin] akkasi mitii, warroonni Aakhiratti hin amanne azaaba (adabbii) fi jallinna fagoo keessa jiru.â€ Suuratu Saba 34:7-8

Warroonni Rabbitti, Ergamaa Isaatti, Guyyaa Qiyaamatti hin amanne fi haqa Rabbiin irraa dhufe fudhachuu didan ni jedhan, â€œenamticha erga duutanii qaamni keessam cicciramee fi bututee booda uumama haarawatti ni deebifamtan isiniin jedhu isinitti agarsiisnuu? Namtichi isaan jedhan Ergamaa Rabbiiti (SAW). Dubbi kana baacoo fi qishnaaf akkana jedhu. Ergasii akkana jechuun deebii walitti deddeebisu: Yommuu â€œerga duutanii booda lamuu ni kaafantuâ€ jedhu, â€œRabbiti irratti kijiba uuma moo maraatu qabaa!â€ Rabbiinis akkana jechuun isaanitti deebisee, â€œ[Dubbiin] akkasi mitii, warroonni Aakhiratti hin amanne azaaba (adabbii) fi jallinna fagoo keessa jiru.â€ Kana jechuun dhimmichi akka isaan jedhanii fi yaadanii miti. Kana irra, Muhammad (SAW) nabiyyii dhugaa dubbatu fi gara karaa qajeelatti nama qajeelchudha. Haqaan kan dhufeedha. Isaan (warroonni kafaran) immoo kijibdoota, wallaaltoota fi gowwoota taâ€™an â€œazaaba (adabbii)â€ keessa taâ€™u. Kana jechuun yommuu lamuu kaafaman sababa kufrii isaanitiin Aakhiratti adabbii cimaa keessa seenu. Akkasumas, addunyaa tana keessatti haqa irraa jallinna fagoo keessa jiru.[\[1\]](#)

Warroonni kafaran lamuu namni duâ€™e kan hin kaafamne taâ€™uu kakuu daangaa darbe kakatu. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَنِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمْوَتْ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمُ
الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٢٩﴾﴾

â€œKakuu isaanii kan daangaa gahe, â€œRabbiin nama duâ€™e hin kaasuâ€œechuun Rabbitti kakatan. Lakkisaa [isin kaasaa]; Waadaa Isa irratti dhugaa taâ€™e [Rabbiin seenee jira]. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan. [Sababni duâ€™a irraa isaan kaasuuf] wanta isaan keessatti wal dhaban isaaniif ibsuu fi warri kafaran kijibdoota taâ€™uu isaanii akka beekaniifiâ€œ Suuratu An-Nahl 16:38-39

Namoonni kafaran kunniin jirenyaa addunyaa tana malee jirenyi biraakka hin jirre godhanii yaadu. Aakhiratti amanuuf abbootin isaanii akka kaafaman barbaadu. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

لَوْا مَا هِيَ إِلَّا حَيَا تَنَا الْدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ
عِلْمٌ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُونَ ﴿٤﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيْنَتِ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا
الْأُولَاؤْ أُتُوا بِئَابَائِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥﴾ قُلِ اللَّهُ يُحِيِّكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
كُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾﴾

â€œJirenyaa addunyaa teenya [tana] malee ishiin (jirenyi) homaayyu miti. Ni duuna, ni jiraanna. Yeroo malee wanti nu balleessu hin jiru.â€œ Jedhan. Kana ilaachiseisaan beekumsa hin qaban. Isaan warra shakkan malee homaayyu miti. Yeroo keeyattoonni (aayaatni) Keenya ifa baâ€™anii isaan irratti dubbifaman, ragaan isaanii [kan ittiin morman], â€œYoo kan dhugaa dubbattan taatan abbooti keenya fidaa.â€œ jechuu malee wanta biraakka hin taane. Jedhi, â€œRabbumatu isin jiraachisee ergasii isin ajjeesa. Ergasii Guyyaa Qiyaamaa keessa walitti isin qaba. Isa keessa mamiin (shakkiin) hin jiru. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan.â€™â€œ Suuratu Al-Jaasiyah 45:24-26

Warrooni jirenyaa duâ€™aan boodaatti hin amanne fi kijibiisan ni jedhan, â€œJirenyaa addunyaa teenya [tana] malee ishiin (jirenyi) homaayyu miti. Ni duuna, ni jiraannaâ€œ Kana jechuun jirenyaa addunyaa tana malee jirenyi biraakka hin jirtu. Nuti ni duuna, ijoolleen teenya ni jiraatu ykn ni jiraanna, ni duuna.[\[2\]](#) Kana booda, lama kaafamuu fi Qiyaaman wanti jedhamu hin jiru. â€œYeroo malee wanti nu

balleessu hin jiru. Kana jechuun halkanii guyyaan darbuu fi dheerinna umrii malee wanti nu balleessu ykn ajjeesu hin jiru [3]. **Kana ilaachise isaan beekumsa hin qaban. Isaan warra shakkan malee homaayyu miti.** Kaafiroonni kunniin wanta jedhan kana ilaachisee beekumsa dhugaa hin qaban. Wanti isaan jedhan kuni yaada sobaa ofii uuman malee odeefannoos Rabbiin irraa isaaniif dhufe ykn ragaa dhugaa hin qaban. Wanti isaan jedhan kuni shakkii fi yaada ragaa hin qabne irraa kan madde malee homaayyu miti [4].

Yeroo keeyattoonni (aayaatni) Keenya ifa baâ€™anii isaan irratti dubbifamanâ€¢ kana jechuun yommuu haqni isaaniif ifa godhamuu fi qaamoleen namaa erga badanii fi bututanii booda Rabbiin isaan deebisu irratti Dandaâ€™aa akka taâ€™e ragaan isaaniif dhiyefamu, **ragaan isaanii [kan ittiin morman],** **Yoo kan dhugaa dubbattan taatan abbooti keenya fidaa.**â€™ jechuu malee wanta biraahin taane.â€¢ Kana jechuun wanti isin jettan haqa yoo taâ€™e abbooti keenya jiraachisaa. [5]

Rabbitiin subhaanahu hanga Qiyaamaan dhaabbattu eenyullee addunyaa tanatti akka hin deebine murteesse jira. Kan isaan lamuu kaafaman Guyyaa Qiyaamat. Kanaafi, akkana jechuun deebii isaanitti deebissee: **Jedhi, Rabbumatu isin jiraachisee ergasii isin ajjeesa.**â€¢ Kana jechuun akkuma argitan kana dhabama irraa jiruutti kan isin baasu Rabbitiin. **Akkamitti Rabbitti kafartuu? Duâ€™aa turtan, Inni isin jiraachise. Ergasii isin ajjeesa; ergasii isin jiraachisa.**â€¢ Suuratu (Al-Baqara 2:28) Uumiinsa keessan jalqabuu irratti dandaâ€™aa kan taâ€™e, isin deebisuu irratti caalatti dandaâ€™aadha. **Ergasii Guyyaa Qiyaamaa keessa walitti isin qaba. Isa keessa mamiin (shakkiin) hin jiru.**â€¢ Kana jechuun akkuma isin jettan addunya tanatti kan isin deebisuu osoo hin taâ€™in, Guyyaa Qiyaamaa walitti isin qaba [6]. Takka takkaan namoota duâ€™an addunyaa tanatti kan deebisuu osoo hin taâ€™in Guyyaa Qiyaamaa namoota jalqaba irraa kaase hanga dhumaa jiran bakka tokkotti walitti sassaaba. Kanas kan godhuuf isin jidduutti murteessu fi nama hundaa wanta hojjateef jazaa isaf kafaluufi. Kanaafu, yeroon Qiyaamaa dhufuun dura abbooti keenya fida jedhanii mormuun haqa irraa kan fagaateedha. Guyyaa Qiyaamaa qaxaroo guddaa namoonni itti wal gahaniidha. Mee itti yaadi, qaxaroon gahuun dura wanti karoorfame hojjatamuu dandaâ€™aa?

Garuu irra hedduun namootaa hin beekanâ€¢ Namoonni baayâ€™een haqiiqa (dhugaa) Guyyaa Qiyaamaa hin beekan. Kanaafi, namni erga duâ€™ee kaafamu akka waan hin dandaâ€™amnetti yaadu. Osso beekumsi dhugaa qalbii isaanii keessa seene silaa Guyyaa kanaaf ni hojjatu, of qopheessu turan.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ الْمَسَاءُ يَوْمَ يَخْسِرُ الْمُبْطَلُونَ

Mootummaan samiwwanii fi dachii kan Rabbiiti. Guyyaa Qiyaamaan dhaabbattu, Guyyaa san warri soba hordofan ni kasaaru.â€¢ Suuratu Al-Jaasiyah 45:27

Rabbitiin oltaâ€™e itti aanse samiwwanii fi dachiin kan Isaa akka taâ€™anii fi tooâ€™annaaf aangoo guutuu akka irratti qabu beeksiisa. Mootummaa jechuun wanta tokko horachuu fi tooâ€™annaaf aangoo irratti qabaachudha. Samiwwanii fi dachiin kan Isaa erga taâ€™anii, wanta fedhe keessatti hojjachuu ni dandaâ€™a. Kanaafu, akkuma jalqaba irratti isaan uume, isaan balleesse lamuu isaan deebisuu ni dandaâ€™a jechuudha. Kanaafi ni jedha, **Guyyaa Qiyaamaan dhaabbattuâ€¢** fi namoota iddo

wal-gahii tokko irratti walitti isaan qabu, warroota sobatti amananii fi hordofan kasaaratu qunnama. **Baaxila (soba)** jechuun faallaa haqaa kan taâ€™ee fi wanta dhaabbata hin qabneedha. Hojiin isaanii sobaan waan wal qabateef baaxila (soba) badu taâ€™a. Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaa ni bada. Mindaan guddaan isaan jala darbuun adabbiif of saaxilu. Kanaafu, mindaa guddaa waan dhabanii fi adabbiif of saaxilaniif kasaaraa guddaa kasaaranii jiru jechuudha. Namni daldala keessatti maallaqa guddaa jirenyaa isaa itti tolchu yoo dhabe, kasaare jedhamaa miti ree? Namoonni haqa Rabbiin irraa dhufe dhiisanii soba hordofan kunniinis mindaa guddaa qananii Jannataa itti argatan waan dhabaniif kasaaranii jiru. Rabbiin oltaâ€™aan rahmata Isaatiin kasaaraa irraa nu haa tiiksu.

Rabbitin guddaan oltaâ€™ee gabroonni akka of eeggataniif ciminna Guyyaa sanii itti aanse ni ibsa. In sha Allah kutaa itti aanu keessatti ibsa waliin ni ilaallaâ€! Hangasi ragaalee fi waaâ€™ee Guyyaa Qiyaamaa Kitaaba kanarraa dubbisuun ni dandaâ€™ama: â€¢**Barzakha fi Guyyaa Qiyaamaaâ€¢** Linkii:
<http://sammubani.com/wp-content/uploads/2019/06/Barzakha-fi-Guyyaa-Qiyaamaa.pdf>

Kitaabban Wabii

- [1] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/260-261, Zaadul Masiir 1143
- [2] Tafsiiru Qurxubii 19/164, Tafsiiru Xabarii 21/95
- [3] Tafsiiru Xabarii 21/96
- [4] Madda olii
- [5] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/613
- [6] Madda olii

Date Created

September 25, 2019

Author

admin